

CSIMA PÉTER

Budapest–Budaörs határvonala és határjelei



A Buda és Budaörs közötti, döntő részében több száz éves határvonal és a határvonalon ma is meglévő jelek kultúrtörténeti örökségünk részét képezik. A településtörténet, a területvédelem és a földmérő szakma ritka emlékei. Kutatásom célja a határvonal és a határjelek dokumentálása, állapotuk vizsgálata, környezetük jellemzése.

A kutatás módszere

Összehasonlítottam a jelenlegi határ nyomvonalát és a ma meglévő határjeleket a 18–19. századi térképeken láthatókkal.

Beazonosítottam Buda 1871. évi határleírásában jelzett pontokat, az abban leírt határvonalat és a megnevezett szomszédos területeket.¹

Terepi bejárással felkerestem és fotókkal dokumentáltam az 1882-ben elhelyezett határkövek közül ma is meglévők állapotát, elhelyezkedését és környezetét.

A határjelek történetének feltárásához és bemutatásához felhasználtam a 19. századi kataszteri térképeket. A meglévő határkövek állapotát összehasonlítottam a teljes budapesti határt érintő, 1995. évi felmérés, valamint a Budaörs város tájértékeit 2006-ban feltáró vizsgálat fotóanyagával.²

A hiányzó határjelek egykori helyét Buda 1871–74-ben készített kataszteri térképe segítségével határoztam meg.³

A határvonal földrajzi helyzete

A határvonal jellemző szakaszai a csillebérci hármashatártól indulva:

- az **Irhás-árok** déli oldala erdőben, az árok kezdőpontjától a Kakukk-hegy északi lábáig;
- a **Kakukk-hegy** északi oldalán felfelé, a hegytetőtől a déli oldalán a hegylábig lefelé, erdőben;
- **ősi határút** – a 19. században földút szőlőültetvények, rétek és szántók között; ma Felsőhatár út, illetve Alsóhatár út, beépített területek között;
- **határárok**, azaz a budai területről induló Spanyolréti-árok alsó szakasza, a 19. században egyenes nyomvonallal a Budaörsi-árokba torkolásáig; az árok egy része zárt szelvénybe került közút alá, egy másik részét és a határt is a repülőtér építések elvezették nyugati irányba, új nyomvonalon;
- a **régi országút** vonala – az egykor Budáról Fehérvárra menő út két patakhídon át a Tétényi-fennsíkig; ma Kamaraerdei út, Torocói út, Vörösbegy utca.

Határjelek Buda–Budaörs határán, 18. századi térképeken

Viszonylag nagyszámú térkép található a levéltárakban már a 18. századból is, amelyeken rögzítették Buda és Budaörs közös határvonalát. A határpontok régiségének bizonyítására

1 TÖRÖK ENIKŐ: A kataszteri határleírás határtérképpel. *Catastrum*, 6. (2019) 4:17–41. (= TÖRÖK, 2019)

2 SZENTPÉTERY TIBOR: *A XVIII–XIX. században kihelyezett budapesti határkövek albuma*. Bp., 1995. CSIMA PÉTER – KABAI RÓBERT: *Budaörs egyedi tájértékeinek katasztere*. Kézirat. BCE Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék, Bp., 2006.

3 Budapest Főváros Levéltára (= BFL), XV.16.a. 201/10 (1–189). Gyűjtemények, térképtár, Buda sz. k. főváros térképei (= XV.16.a.), Buda külterület kataszteri térképsorozata, az 1871 és 1910 közötti ingatlan és helyrajzi szám változások feltüntetésével. 1871–74 k.



■ Buda–Budaörs 1767. évi határvonala. MNL OL, S 11. No. 830:86 (részlet)



■ Buda–Budaörs határvonala a 18. század második felében. BFL, XV.16.a. 208/89a. (részlet)

két kiemelkedően szép grafikájú és pontos térképnek a határt ábrázoló részletét mutatom be:

- az 1767-ben Keidinger András által a két település közötti határvitáról készített térképet⁴;
- a levéltári jegyzék meghatározása szerint a

18. század második felében készített topográfiai térképet, amelynek fő témája a határvonal ábrázolása.⁵

Mindkét térképen egyaránt 26 határjel látható a két település közötti határ vonalán. A hegyvidéki, erdei szakaszokon a 18. században

4 Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= MNL OL), S 11. No. 830:86. No 8. in dominio Vetro-Budensi; [Buda Eörs]. 1767–1779.

5 BFL, XV.16.a. 208/89c. Mappa der Königligen Haupt Stadt Ofen, habente Hotterung mit Butakeszi, Butaörs, Dötting und promodori explicatio. Buda, Budaörs, Budakeszi, Budafok közötti vitás terület határtérképe. 18. sz. második fele. 208/89a. Mappa inter Budam, Buda-örs, Tettin. 18. sz. vége. A térkép elérhető a Hungaricana közgyűjteményi portálon is: <https://maps.hungaricana.hu/hu/BFLTerkeptar/698>

még kevesebb jel volt, mint a 1871. évi határjáráskor, a Kakukk-hegy déli lábától viszont már teljesen megegyező a számuk a száz évvel későbbivel. Az egykori határhalmok helye megegyezik a 19. századi határpontok helyével.

Buda 1871. évi határleírása

Az 1871. évi határjáráskor felvett jegyzőkönyv a Budaörsszel közös határon összesen 29 számozott határpontot (109–137) nevezett meg, valamint néhány számozás, jelölés nélküli pontot is. Tizenöt szakaszra bontva írta le a határ fő jellemzőit: fordulási szögét és irányát (Budakeszitől Tétény felé haladva), megnevezte a határvonallal kétoldalt szomszédos dűlőket, illetve erdőtömböket és megadta a pontok között lévő távolságot lépésben. Vázlatrajzon ábrázolta a határvonalat és a bejárás során meghatározott pontokat.⁶ A leírásban megnevezett határpontok közül 22 pont helye beazonosítható:

2 sarokpontot jelölő hármashatár helye (*közülük a csillebércit három halom jelezte*);

19 határhalom helye, amelyből 14 jelölt, 1–14-ig számozott és 5 jel nélküli halom⁷;

2 faragott kő helye (feltehetően mindkettő 1863-ban állított határkő);

2 háromszögmérési pózna helye;

2 híd (a Budaörsi-árok és a Hosszúréti-patak felett).

Ma már nem beazonosítható a nem számozott, de határjelölőként megnevezett pontok közül két „mezsgyekő”, két tilalomfa, egy körtefa és egy „jelzett fa” helye.

Határjelek állítása 1882-ben Budapest határán

A 19. század közepéig Buda–Budaörs határát föld határjelekkel rögzítették. Két határkő 1863. évi felállítása után 1872-ben két háromszögelési/háromszögmérési vasoszlopot⁸ helyeztek a határra. Egyet a Kakukk-hegy 438 méter magas tetejére, a másikat az Örsöd-dűlő

127 méteres magasságon lévő pontjára. Majd 1882-ben – a két sarokpontot is beszámítva – 31 hasáb formájú határkővet állítottak a 325 budapesti határjel részeként, az akkor már Budapest–Budaörs közös határvonalon. A kövek számozása a dél-pesti Duna-parttól indult, a budaörsi határszakasz megjelölt pontjainak számozása 238–272. A számozásba bevették a határra már korábban felállított két határkővet és a két vasoszlopot is. Közülük 26 határjel (25 határkő és 1 vasoszlop) jelenleg is megtalálható az eredeti helyén vagy annak közelében. A 255–260. pontok között a Spanyolréti-árok képezte a határvonalat, mára annak csak egyes szakaszai maradtak meg. A 241–243. pontok között látható árok nem határjel, azt a második világháborúban ásták lövészárókként.

A 9 hiányzó jelből a repülőtér építésekor tűnt el egy határkő és egy vasoszlop. A határvonal melletti építkezések során emeltek ki a Felsőhatár útról négy határkővet (valamennyit a Törökbálinti út és a Budaörsi út közötti határszakasz melletti területek beépítésekor). Utoljára pedig a Budaörsi-árok hídja mellett és a Kamaraerdei út elején állított határkövek tűntek el. Az út- és közműépítések miatt néhány követ áthelyeztek a határon menő út másik oldalára. A 247. és a 269. számú köveket áthelyezésükkor fordított tájolással tették vissza a földbe. Az 1–4. képeken látható egy-egy példával a határkövek budapesti, illetve budaörsi oldala, egy határkő az 1933-ban abba behelyezett öntöttvas szintezőtarcsával és a kakukk-hegyi vasoszlop.

A jelenlegi állapotot Buda 1871. évi teljes határleírásával és Budapest főváros 1882. évi határával összehasonlítva megállapítható, hogy a budaörsivel közös határ az egyetlen budai határszakasz, amelynek döntő része napjainkig fennmaradt. A szomszéd települések közül Óbudát 1873-ban egyesítették Pesttel és Budával, ekkor lett a határ Békásmegyerrrel, Ürömmel és Solymárral is közös. A budakeszi erdőket 1893-ban vásárolta meg a főváros, majd 1950-ben Békásmegyert, Hi-

⁶ TÖRÖK, 2019.

⁷ A szakirodalomban a földből készített határjelek megnevezésére elfogadottabb a határdomb megnevezés, a cikkben az 1871. évi határleírásban használt, azonos értelmű „határhalom” kifejezést használom.



■ A 268. határkő
budapesti oldala



■ A 240. határkő budaörsi
oldala



■ A 264. határkő, öntöttvas
csappal



■ 241. pont, kakukk-hegyi
vasoszlop

degkutat, Budafokot, Tétényt és Nagykovácsi egy részét csatolták Budapesthez. Budapest és Budaörs közös határvonalát pedig csak a repülőtér építését követően módosították, a 7300 méteres határból kb. 1000 métert érintve.









Az 1882-ben felállított határkövek állapota

Táblázatos formában ismertetem az 1882-ben Budapest–Budaörs határán felállított határkövek jelenlegi állapotát és környezetét. Az első oszlopban olvasható jelzetekbe írt számok közül a felső a határköre is felvett budapesti sorszám, az alsó a budaörsi határszakaszon lévő jelek sorszám. A második oszlopban leírom a kő helyét, a meglévő kövek jelenlegi állapotát és környezetét. Röviden szólok a hiányzó határkövek történetéről, amennyire az megállapítható. A harmadik oszlopban a ma is meglévő köveket a terepi bejárás során készített fotókon mutatom be, közvetlen környezetükkel. Hét hiányzó határkő egykori helyéről az adott határszakaszt bemutató fotót készítettem. A negyedik oszlopban az utóbbi évtizedekben bekövetkezett változások









szemléltetésére korábbi felmérések fotóit, illetve a már 1995-ben sem fellelt kövekről az 1871–74-ben készített kataszteri térkép kivágatát közlöm.

A kövekbe bevéselt feliratok a budapesti oldalon: a kő sorszáma / BUDAPEST / FŐVÁROS / 1882; a túlsó oldalon: BUDAÖRS. Néhány követ felhasználtak az 1933. évi háromszögeléshez, azokon Budapest felől nézve a jobboldalon 1933, baloldalon HP bevésés olvasható. A kataszteri térkép eredetileg a pontokon lévő határhalmot, vagy ahol nem volt halom, ott csak a mérési pontokat tüntette fel. Utólag rajzolták hozzájuk piros tintával a köveket jelölő piktogramokat és írták melléjük a pontok számozását. Néhány helyen, így például az országút melletti 254. ponton három szám is látható együtt: az 1871. évi határleírásban megadott budai sorszám, a leírásban jelzett budaörsi határhalm sorszám és piros tintával az 1882-ben állított határkő budapesti sorszám. Nyolc határjel védett területen áll. Közülük hét (239–245) a Budai Tájvédelmi Körzetben, a nyolcadik a Tétényi-fennsík természetvédelmi terület határán.

sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határkövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 238 /BÖ 1	Az Irhás-árok kezdőpontja mellett áll, a Magyar Tudományos Akadémia Központi Fizikai Kutatóintézet kerítéssel elzárt területén (a felszín felett csak kb. 25 cm látható). A pont magassága 410 m. Eredetileg Budapest–Budakeszi–Budaörs hármashatár volt, jelenleg csak Budapest–Budaörs határpont, mert a főváros 1893-ban megvásárolta a budakeszi erdőket.		
BP 239 /BÖ 2	Az Irhás-árok déli peremén, korábbi határhalmon áll, erdős környezetben, a határjáró földűttől kb. 10 méterre. A határhalmom egyharmada az árokba erodálódott, emiatt fennáll a partomlás veszélye.		
BP 240 /BÖ 3	Az Irhás-árok mellett; a Kakukk-hegy északi lábánál áll, erdős környezetben, a határjáró földűttől kb. 5 méterre. A nyugati oldalában kúpos színtezőcsap van. A határvonal töréspontja, innen meredeken emelkedő szakasz indul a hegytető felé.		
BP 241 /BÖ 4	A Kakukk-hegy legmagasabb pontján, erdőben, korábbi határhalmom álló vasoszlop. 1871-ben felállított XXXVI. számú háromszögelési pont, magassága 1387 láb [= 438 m]. Az oszlop négy oldalán a háromszögelés adatai olvashatók. Közvetlenül mellette a II. világháborúban ástott lövészárkok húzódik.		

sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határkövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 242 /BÖ 5	A Kakukk-hegy déli oldalán erdőben, a hegy két magaslata közötti mélyponton áll, határjáró ösvény mellett. A budapesti oldalba szintezőcsapot helyeztek. Mellette a II. világháborúban ásott, azóta részben feltöltődött lövészárkok húzódnak.		
BP 243 /BÖ 6	A Kakukk-hegy déli oldalában, erdőben, korábbi határhalmon áll, a határvonalat keresztező erdei úttól kb. 50 méterre. Mellette a II. világháborúban ásott lövészárkok húzódnak. A követ a harcok során több találat érte.		
BP 244 /BÖ 7	A Kakukk-hegy déli lejtőjén, erdőszegélyen áll, a budaörsi oldalon lévő lakótelek kerítése mellett, kb. 1x1 méteres önálló területrészként dróthálóval bekerítve. Felső lapján hídszegecs félgömb feje, a kövön több sérülés látszik. Az egykori határjáró út a 243. és a 245. pontok között eltűnt, beerdősült, kommunális hulladékkal jelentősen szennyezett.		
BP 245 /BÖ 8	A kakukk-hegyi erdőtömb DNy-i sarokpontján áll, meredek részsúoldalban, kissé megdőlvén, a Kakukk-hegyi erdősor nyugati végpontja mellett. A határhoz érkező, azt keresztező út nyomvonala az eredetihez képest módosult, a kő így kerülhetett az út jelenlegi szintjénél mintegy 2 méterrel magasabba.		









sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határkövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 246 /BÖ 9	A Kakukk-hegy déli lejtőjén áll. Az eredeti határjáró út kb. 100 méteres szakaszát a 20. században elkerítették és bódékkal beépítették. Akkor az új határjáró ösvény a határkőtől kb. 8 méterrel távolabbra és 2 méterrel magasabbra került. Felső lapján hídszegecs félgömb feje látszik. A bekerített területek és a bódék elhagyottak, szeméttel borítottak.		
BP 247 /BÖ 10	A Felsőhatár út 117. sz. telek kerítése előtt, murva burkolatú közút Ny-i oldalán áll. Az 1995. évi felmérés idején kerítésoszlopként használták, majd új kerítés építéskor kiemelték. Később új helyen ismét felállították, de fordított tájolással. A kő a kétszeri bolygatás során jelentősen megsérült.		
BP 248 /BÖ 11	A Felsőhatár út külterületi szakaszán, Budapest XI. kerület 1364. hrsz. telek mellett áll, 2 méter mély bevágásban menő földút keleti rézsűjén. A kő budapesti oldala csaknem teljesen betemetett.		
BP 249 /BÖ 12	A határkövet a budaörsi oldalon lévő Tűzkő-hegy DK-i lábánál állították, a határút kanyarulatánál. Már az 1995. évi felméréskor sem volt fellelhető. Lehetséges, hogy a hegylábhoz hordott nagy mennyiségű építési törmelék alatt megtalálható lenne.		

sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határvövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 250 /BÖ 13	A Felsőhatár út nyugati oldalán, a 69. sz. lakóház kerítése előtt áll, néhány centiméterrel a kerítésalapba is beépítve. A kő budapesti oldalát sűrű sövény takarja, a budaörsi oldal pedig a kerítésnek támaszkodik, ezért nem látható.		
BP 251 /BÖ 14	A határvöveget a Felsőhatár út és a Törökbálinti út sarokpontjától kb. 20 méterre állították, a határvonal töréspontján állt (<i>ma Felsőhatár út 30.</i>). Töredéke 1995-ben a földből kiszedve hevert az út mellett, 2006-ban már nem volt fellelhető. Útépítés és a közművezetékek építése során emelhették ki.		
BP 252 /BÖ 15	Az 1863-ban állított határvö 1995-ben még a Felsőhatár út 1307/8. hrsz. (<i>ma Felsőhatár út 6–8.</i>) előtt állt, 2006-ban azonban már nem volt fellelhető. Szentpétery fotója és leírása szerint csonkakúp formájú volt, „BUDA FŐVÁROS 1863” bevéssett felirattal.		
BP 253 /BÖ 16	A Felsőhatár úton, az országútól északra, kb. 260 méterre állt. Mivel az 1871. évi határleírás a 252. ponthoz hasonlóan „fara-gott kő” megnevezéssel említi, valószínűleg ezt a határjelet is 1863-ban állította a főváros. Az 1995. évi felméréskor már nem volt fellelhető.		

sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határkövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 254 /BÖ 17	A Buda–Budaörs közötti országút közelében, az Alsóhatár út északi végén, korábbi határhalmra állították. Az 1995. évi felméréskor már nem volt fellelhető.		
BP 255 /BÖ 18	A Spanyolréti-árokhoz a határvonalhoz, azaz az Alsóhatár úthoz érkezési pontján áll, az árok feletti híd déli oldalán. Felszín felett 55 cm látható, a többi része besüllyesztve. A határvonal irányában a déli oldalon HP, az északi oldalon 1933-as évszám bevésés és öntöttvas szintjelző tárcsa látható.		
BP 256 /BÖ 19	Eredetileg a Spanyolréti-árok partján állt, majd az árok medrének részsűjébe került. A II. világháborúban több találat érte. A közelmúltban az árokhoz ezt a szakaszt útépítés érdekében zárt szelvényben föld alá vitték. A határvöket ekkor áthelyezték, a mozgatás során több helyen megsérült. Egyetlen felirat sem vehető ki rajta.		
BP 257 /BÖ 20	Az M7 autópályától délre, attól kb. 50 m-re, a Spanyolréti-árok keleti peremén áll. Ny-i irányból, a repülőtér melletti földúton közelíthető meg. A határvonal irányában a déli oldalon HP, az északi oldalon 1933-as évszám bevésés olvasható. A követ a világháborúban több találat érte.		

sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határhövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 258 /BÖ 21	A Spanyolréti-árok keleti peremén áll. A kő eredeti helye a repülőtér területére esett, onnan helyezték át 1941-ben. Mindössze 50 cm-es felső része emelkedik ki a felszínből.		
BP 259 /BÖ 22 BP 260 /BÖ 23	A Budaörsi repülőtér 1937. évi létesítésekor a 259. és a 260. számú határjeleket felszámolták. 1941-ben, amikor a repülőtér Budapesthez csatolták, a két település közötti új határvonalat a repülőtér megkerülve jelölték ki. A 259. számú határjel kőoszlop, a 260. számú pedig a háromszögelés XLVII. alappontjaként állított vasoszlop volt.		
BP 261 /BÖ 24	A Budaörsi repülőtér bejáratával szemben, az 1884-ben megépült vasúti töltés aljában, áteresz mellett áll. A kő eredeti helye a repülőtér területére esett, onnan helyezték át 1937-ben. A repülőtér építése miatt a 258–261. pontok között akkor módosított határvonal ennél a határjelnél tér vissza az eredetihez.		
BP 262 /BÖ 25	A határhövet eredetileg a Buda felől jövő útnak a határhoz érkezési pontján állították fel, valószínűleg a vasút építésekor került a Budaörsi-árok medrének déli szegélyére. 2006-ban még közvetlenül a híd mellett állt, azután azonban eltűnt. A hídon átmenő út ma zsákutca, amit a vasúti töltés lezár.		

sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határkövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 263 /BÖ 26	A Kamaraerdei út kanyarjában lévő határponton a fotó szerint 1995-ben már nem az eredeti, 1882. évi kő, hanem egy 1933-ban állított jel volt látható, mindössze 15 cm-es magassággal a felszín fölött, bevésétt BP betűkkel. A 2006. évi felméréskor már ez sem volt fellelhető.		
BP 264 /BÖ 27	A Kamaraerdei út 11/b. előtt, az út Ny-i oldalán áll, kb. 1,5 méter magas dombon. A határvonal irányában a déli oldalon HP, az északi oldalon 1933-as évszám bevésés olvasható. A budapesti oldalba, az 1882-es évszám alá, 1933-ban öntöttvas szintezőtárcsát helyeztek.		
BP 265 /BÖ 28	A Kamaraerdei út nyugati oldalán áll, a Hosszúréti-patak mellett, a patakhídtól kb. 25 méterre, a patakot kísérő gyepsávban. A kő enyhén megdőlt, budaörsi oldala festékkel összefirkált.		
BP 266 /BÖ 29	A Kamaraerdei út nyugati oldalán, a 31. sz. lakóház előtti járda sávjában áll. A kő a BUDAPEST felirat feléig földdel takart, a felszín felett kb. 20 cm magassággal látható.		

sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határkövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 267 /BÖ 30	A Kamaraerdei út 16. előtt, járdán áll, az út keleti oldalán, közvetlenül a Fővárosi Önkormányzat Kamaraerdei Úti Idősek Otthona kerítése előtt. A háttérben a kertben Széchenyi István szobor.		
BP 268 /BÖ 31	A Kamaraerdei út 77. előtt, az út nyugati oldalán áll, kb. 1 méter magas, egylábú földrézsű tetején, közvetlenül a kerítés mellett. Alapjának nagyobb része is a felszín fölé került, stabilitása kétséges.		
BP 269 /BÖ 32	A Torockói út keleti oldalán, a Beregszászi út torkolatával szemben áll, murva burkolatú járda közepén. Az út szélesítése és közműépítés miatt eredeti helyéről 1995 előtt áthelyezték, hibásan elforgatva, ezáltal a feliratok ellentétes oldalra kerültek.		
BP 270 /BÖ 33	A Vörösbecy utca 6. sz. lakóépülettel szemben, az út keleti oldalán, erdőszegélyen, korábbi határhalomra helyezve áll.		

sorszám Budapest /Budaörs	1882. évi határkövek helye és környezete	2020. évi fotó (határjel vagy egykori helye)	2006. vagy 1995. évi fotó
BP 271 /BÖ 34	A Vörösbegy utca végén, erdőszegélyen, korábbi határhalmom áll, Budaörs beépített területének szélső utcájával szemben. A határon menő közút emelkedő szakaszának végpontja.		
BP 272 /BÖ 35	Eredetileg a Budapest–Budaörs–Tétény hármashatárt jelölte, három oldalán a három településnév bevésésével. Mivel Tétényt 1950-ben a fővároshoz csatolták, jelenleg Budapest–Budaörs határpontja. Földút mellett, korábbi határhalmom áll, bozótos területen. A déli oldalon HP, az északi oldalon 1933-as évszám bevésés. Környezete hulladékkal szennyezett.		

Összegzés

A Buda és Budaörs közös határát ábrázoló 18. századi térképek azt bizonyítják, hogy a két település közötti jelenlegi határ döntően több száz éve meglévő nyomvonalon húzódik. A ma meglévő kő határjelek többsége is az egykori föld határjelek helyén látható. Az 1871. évi határleírásban Buda–Budaörs határán megnevezett 29 pont közül 22 helyét azonosítottam. Az

1882-ben elhelyezett 31 határkőből 25 jelenleg is megtalálható az eredeti felállítási pontján vagy annak közelében. Közülük hat határkő korábbi határhalmom áll ma is. A meglévő határjelek helyét, állapotát és környezetét táblázatos formában összegeztem, a 25 határkövet, valamint egy 1871-ben állított vasoszlopot fotókkal dokumentáltam. A hiányzó kövek egykori helyéről az adott határszakaszt bemutató fotót mellékeltem.⁸

8 A 2020. és a 2006. évi fotók a szerző felvételei. Az 1995. évi fekete-fehér fotók forrása Szentpétery Tibor 1995-ben megjelent albuma.